

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (kinevezések, nemzeti színház, almanachtársasági közgyűlés eredménye; pestbudai hangászegyesület; Szerémség: a' tisztválasztás nov. 23ikára tüzet ki, a' g. n. e. kolostoroknak szavazásjoga, 's a' t.; Borsodmegye: a' tisztújítás jövő martziusra határozott; zájos cortesjelenet, czélszerű határozatok az adózási rendszer iránt, 's a' t.; adakozások; a' primáshg búcsuja Veszprémtől; Aradon bank alakult; a' tiszolci uj sirkert nem legjobb műve a' vallásos türelemnek; Hoffmann testvérek ajánlata uj ingyen építéséről a' Csuka patakon 's fölvilágosítás a' bányái ivlánczid lerokadása ügyében; Gruithuisen véleménye az iváni légköesőrül; népnevelési alapítványok; pozsony nszombati vasut; 's a' t.) Spanyolország (a' főlegvárat Valenciában is lerontják; 's a' t.) Anglia (részletek Viktoria királyné szerencsés lebetegültéről; az özvegy királyné veszélyesen beteg; 's a' t.) Franciaország (Quénisset pöre; Krisztina özvegy királyné beteg; hadseregösszpontositás a' belga zendülés miatt. Oroszország. Külföldi elegyhir. Gabonaár. —

Magyarország és Erdély.

Ö cs. 's ap. kir. föls. köv. legf. kéziratot bocsáta Hardegg gr. főhaditanácsi elnökhez: „Kedves Hardegg gr. ! Porosz kir. hg ő fenségét jónak lelem Benczur gyalog ezred tulajdonosává kinevezni; minél fogva ön a' szükségeseket el fogja intézni. Szépkut, oct. 10ikén 1841. Ferdinánd s. k. E' határozat következtében Benczur József altábornagy, eddigi tulajdonosa az ezrednek, szinte legf. kézirat által, az ezred másodtulajdonosává neveztetett.

(Nemzeti színház.) Jövő szombaton, nov. 27kén Udvarhelyi Miklós jutalomjátékaul béreltszűnéssel adatik: Belizár szomorú opera 3 felvonásban. Irtá Cammerano Salvator, zenéjét Donizetti. Szigligeti é aszszony első szini próbáját teendő, a' jutalmaztatandó iránti szíveségből Antonina szerepében fog föllépni. —

(Almanachtársaság.) F. évi nov. 20ikán tartatott nagygyűlésén az Almanachtársaságnak 1) elnök Kiss Károly előadván a' társaság 1841iki vagyis másodévi munkálati sikerét 's jelen állását, maga és az egész tisztviseléség nevében lemondott; 2) a' főnebbi előadás fölvilágosításaul pénztárnok Csanády Ferencz köv. számadási mérlegét olvasá föl a' társaság vagyónállapotjának: a' társaság első évi létezésiből eladatlan példányokban, részvénytartozásban és pénzben összesen maradt — — — — — 3,642 fr. 5³/₄ kr. ehez járuland az Almanach 2dik kötetének eladandó példányiból, a' könyvársi jutalom és részvényesek illetőséginek lerovása után — — — — — 2453 fr. 45 kr.

a' társaságnak összes pénzereje tehát — — — — — 6,095 fr. 50³/₄ kr. e' mennyiségből lerovandó:

a) belső költségekre	-	25	fr.	39	kr.
b) képekre	-	724	fr.	9	kr.
c) írói díjakra és szerkesztésért	-	532	fr.	19	kr.
d) papirosra	-	209	fr.	40	kr.
e) nyomtatásra	-	289	fr.	22	kr.
f) selyemre a' könyv bekötéséhez	-	201	fr.	48	kr.
g) könyvkötésre és tavalyi tartozékra	-	494	fr.	18 ¹ / ₂	kr.

összesen — — — — — 2,477 fr. 15¹/₂ kr.

marad tehát — — — — — 3,618 fr. 35¹/₄ kr.

miből azonban még lerovandó a' 275 darab 10 frtos részvény fődözésire és illetőleg viszszatérítésire — — — — — 2,750 fr. — kr.

minek következtében a' másodévi vállalatból tiszta haszonul maradand — — — — — 868 fr. 35¹/₄ kr.

melly eredvény a' társaság állapotjának örvendetes javulását tanusítja, mivel az első évi vállalatból csak 696 fr. 35¹/₄ kr.

maradt fön, mellynél fogvást a' másodévi vállalat — 172 fr. — krral

ezüstben javítá a' társasági pénzerő állapotját; 3) értesülvén a' társaság a' pénztárnoki jelentésbül arról is, miszerint ötvennél több részvényes még mindedig sem fizet be tartozását, határozott, hogy azon aláírók, kik jövő 1842iki január végeig sem teljesítik tartozásukat, neveiknek hirlapok útján nyilvánossá tétele által fognak önként elvállalt aláírási kötelezésük teljesítésire sürgettetni; sőt szükség esetén a' társasági ügyvéd által, az aláírt kötelezés világos értelmé szerint, szóbeli pör útján is szoríttatni; mivel azonban lehet, hogy főleg távolabb lakó t. cz. részvényesek illetéköket nem a' társasági pénztárnok, hanem más egyedek kezeibe fizették le, 's e' pénzek talán mindedig sem jutottak a' társasági pénztárba, következésképp az illető részvényjegyek sem adathattak ki, tehát minden kellemetlenség kikerülése végett ezennel fölszólíttatnak mind azon t. cz. részvényesek, kik illetéköket már lefizették, de részvényjegyet még nem birnak, hogy ez iránt 1842iki január végeig Csanády Ferencz társasági pénztárnokot (lakik Pesten, ujjvilágutezai Reisinger házban) bérmentes levél által fölvilágosítni sziveskedjenek; 4) a' „Nemzeti Almanach“ 2dik kötetéből Pesten egy nap alatt száz példány kelvén el, a' t. cz. részvényesek figyelmeztetnek, hogy példányaikat minélelőbb iparkodjanak megszerezni, nehogy később, az egész kiadás elkelvén, példány nélkül maradjanak, melly esetben a' társaság, alapszabályszerűleg, semmi kárpótlásra nincs köteleztetve; 5) Pénztárvizsgálatra Henszlmann, Jerney és Ujváry uu. bizattak meg; 6) ezek után titkos szavazás útján köv. tisztviseléség alakult, elnök: Lukács Móricz, igazgató választmányi tagok: Henszlmann, Jerney, Kiss Károly, Schedel Ferencz, Szigligeti Edvárd, Vachot Sándor, Vörösmarty Mihály; szerkesztő: Erdélyi János, bíráló választmányi tagok: Bártfay László, Egressy Gábor, Tóth Lőrincz, Vajda Péter; jegyző: Nagy Ignác; a' társasági pénztárnok Csanády Ferencz, és ügyvéd Perlaky Sándor hivatalaikban közakaráttal meghagyattak. A' nagy gyűlés meghagyatából. Nagy Ignác, jegyző.

X A' pestbudai hangászegyesület, melly egyik főczélul tüzte ki, a' tisztelt közönséget, szellemi és anyagi erejéhez képest, classica 's egyéb ismért jelességü hangművek előadásában évenként részesíteni 's az ezek iránti nemesebb fogékonyaságot és tisztultabb izlést mindinkább éleszteni: hivatásának egyik legszebb kötelességét véli teljesíteni, midőn azon buzgó pietást, mellyel valamint a' nagy mesterek remekművei, ugy azok emlékezte iránt is viseltetni tartozik, adandó alkalommal nyilvános ünnepély által kinyilatkoztatja 's a' rokon keblekben szinte azon hála- és tisztelet-érzést lángoltatja föl, mellyet a' nagy mester, halhatatlan művei által az avatottak szívében rég kivivott. Ezen dicseretes szándékból indulva, az igazgató választmány, utolsó üléseiben elhatározá, Mozart Amadé F. halálának félszázados évnapját jövő hónap 5kén ünnepélyesen megülni 's e' végre az idei második hangászegyesületi előadásul olly hangversenyt rendezni, mellynek előadandó darabjai csupán ezen nagy mester remek-műszereményeiből legyenek összeállitva. Az igazgató választmány hízelg magának, hogy mind ezen nagyszerű eszme megpendítése, mind e' vállalatnak a' lehető tökélyvel eszközendő létrehozása által a' hangművészet minden valódi barátinak köszönetét érdemlenni meg 's egész tisztelettel szólítja fel a' testvérvárosi hangászokat és műkedvelőket szives együttmunkálásra. A' nevezett hangverseny programja következő: a.) Előszó. b.) Kyrie és fuga, a' hires requiem-ből. c.) G—moll symphonia. d.) Tuba mirum. e.) Versenydarab (D—moll) zongorára. f.) Ének. g.) „Don Juan“ első felvonásának finaléja. — Előfizethetni még folyvást Pesten: az egyesület pénztárnoka Kausz A. L. urnál a' színházépületi tükörtárban, és Budán: Stern Móricz könyvkötő urnál sz. háromságpiacson a' várban. Ugyanezen uraknál a' nevezett előadásra jegyeket is válthatni: beléptieket egy forint, a' zártszékieket egy forint 30kr. p.p. — Az igazgató választmány határozatából Frankenburg Adolf m.k. egyesületi titoknok.

Vukovár nov. 19kén. T. Szerém vármegye f. hó 23kára tüzte ki tisztválasztási napját 's a' tegnap megnyitott közgyűlésben helyettes főkormányzónk sárosfalvi Bittó Albert ur elnöklete alatt a' szavazandó nemesek neveik fel is olvastattak, melly alkalomkor a' diakovári d. sz. káptalan követe minden egyes kanonoknak mint káptalan tagjainak voksot adatni kért, 's már majd el is mozdítottak kéréseiktől, midőn e' tárgy további vitásakor a' napkeleti szentegyház zárdáinak képviselője a' g. n. e. kolostorokra is ezen jogot kiterjesztetni kérte, mivel mint különös testületek külön igazgattatván, külön számadásokat készitvén, külön uri-székeket tartának, minden kisebb királyi jogok élvezésében különlevén, mind a' mellett, hogy eddig nem használák ezen jogot, most annak élvezésébe jutottak, 's egymástól mint független egyedek előlülőjük által kormányoztatnak jövendőben szabadon szavazandók ezt siettem tudatni addigis míg a' tisztválasztás resultatumát közlendem. P. M.

Miskolc z. nov. 16án. F. hó 11én kezdé Borsod évnegyedes közgyűlését, mellyre a' rendes tárgyakon kivül utasításkészítő állandó küldöttségünk által kidolgozott szathmári pontok 's az adónak nemesség által is leendő viselése iránti indítvány tárgyalása volt különösen kitézve. Első alispánunk megnyitó beszéde után az irománysorozat előadá, mellyből a' RR. főispáni helyettesünk két levelét, mellyek épen gyűlés megnyitásakor érkeztek — vették fel. Az elsőben ő méltósága tisztújítás iránti kérelmünkre válaszul biztosít bennünket, hogy azt jövő évi martiusban megtartandja; az egri járásbeli fősbiróság szükséges betöltésére nézve pedig helyettesítést ajánl a' RR. nek, még pedig úgy, hogy arra hivatalbeliek ne jelöltessenek ki, mellyet is a' RR. elfogadtak azon egyszerű 's a' főispáni levélben is foglalt okból, hogy több több helyettesítés — ugy is előttünk állván már a' tisztújítás — elkerültessék. Négy, hivatal nem viselő egyed jelölteték tehát ki, kik közt első helyre a' RR. egyhangulag nyilvánított bizodalma a' derék Szemere Bertalant sorozá: martiusi tisztújításunkra pedig a' szavazattal bíró egyedek — mult gyűlésünkön azzal felruházott honoratorokat is érte — följegyzésére járásbeli sz. bírák bizattak meg, 's erről m. főispánhelyettesünk tudomás végett értesítetteti rendeltetett, melly alkalommal egy pár *tájkéblü* szónoknak „holmi falusi notariusok“ ellen intézett conversatiója siker nélkül hangzott el. 2ik levelében többen a' RR. által ajánlottakból tisztbeli hivatalokra nevezettek. Ezekután Abauj és Heves levelei következtiben az ottani beigtatási ünnepélyekre tisztelkedő fényes küldöttségek választattak. A' szathmári pontok 's adó-élvállalás feletti küldöttség véleményfelolvasása megkezdett; de folytatása az idő késősége miatt másnapra halasztott. 12én elnökünk beléptével a' begyűjtött 's a' teremben meglehető acusticával elrendelt corteszség tegnapi végzésünk miatt a' fősb. bíróságra jelöltek közé nem juthatott egri járásbeli egyik alsz. bíró nevét kezdé fülsértő lármával hangoztatni. Elnökünk nagy nehezen szóhoz jutván, kéré azokat, kiket olly ritkán láthatni e' teremben: harsogó bizodalnok nyilvánításával, míg a' jegyzőkönyv felolvastatik, hagynának fel; melly megtörténvén előadá a' tegnapi végzés eredetét 's okait — hogy megérthessék azok is, kikhez tegnap nem vala szerencsénk — elég világosan, 's felszólítá az említett alsz. bíró, hogy mit eddig lármából csak gyanítani lehetne — szándékát nyilatkoztassa; ki is egy új de nem antiquae classioitatis Cicero pro domo sua beszéddel nyilvánítá, hogy

a'tegnap végzéssel ő magát pelengérré érzi állíttatva *) kéri tehát a' RR: méltóztatnának őt is a' jelöltek közé sorozni, vagy ha érdemtelen arra, ellene panaszukat nyilkoztatni. Többen állottak föl a' tárgyhoz szólandók, de a' begyűjtött corteszség bősziült lármája miatt vagy szóhoz nem juthattak, vagy beszédök azon része, mely a' kérdéses alsz.birót illeté, ki nem hallgattatott; felszólíták tehát az elnököt, hogy miután a' teremben épen az hijányzik, mi a' tanácskozásnál elkerülhetetlen — t.i. szólhatási szabadság — a' gyűlést oszlatná el. — Végre elnöki felszólítás után kihallgatást nyervén a' szőlők, a' kérdéses alsz.biró tette ellen — ki tegnap gyűlésen jelenlevén, végzése ellen egy szót sem gördített — s a' tegnapi határozat mellett erőteljesen nyilatkoztak, csak kettőt véve ki és az önyügyében fíradhatlanul replicázót; s utóljára is az értelmi súly győzött a' durva erő felett, a' RR. többsége által meg lön a' tegnapi végzés erősítve; mellynek elnöki kijelentésére a' kérdéses alsz.biró hivataláról lemondott; mit a' RR. tüstint elfogadván helyébe főispáni kormányzóknak helyettesítésre 3 egyed jelöltetett 's tegnapi kijelöléssel együtt sebes postán felküldetni rendeltetett. 'S midőn őszinte örömmel nyilványítjuk a' felett, hogy Borsod erkölesi nagy erején a' nyers erő minden hatalma megtörik; lehetlen minden romlatlan kebel botrányozását nem jelentenünk azért, hogy akadhott megyénkben csak egy is, ki a' megtisztult közvélemény egyhangulag nyilványított akarata ellen corteskedéshez nyulni 's tanácskozási teremünkben ez által oda nem illő jeleneteket fölidézni elég szerénytelen volt. — 3dik nap: Az adó elvállalása feletti küldöttségi vélemény jöve szőnyegre, 's a' vitakozás a' mult napival ép ellenkezőleg azon higgadság 's komolysággal folyt, mellyet e' fontos tárgy igényel: szebbnél szebb szónoklatok válták fel egymást; minden ajakról azon meggyőződés folyt, hogy azon természetelleni állapot, miszerint a' nemes csak az alkotvány jótékonyaságiban de semmi teherben ne részesüljön, már tovább nem maradhat így; mitn hogy az örökigazság és saját javunk kívánja a' még eddig egymástól elszakadozott osztályok egyesülését, mihez a' terhek aránylag viselése egyik nagy lépés. A' szétágzó vélemények részleteit elősorozni nem czélom, elég legyen megemlítnem, miként a' teherviselés ellen egy hang sem emelkedett, hanem a' vélemények legkevésbé kedvező szélsősége — minek csak két bajnoka akadt — azon módosítás volt: viselné a' nemesi rend a' tisztviselők fizetését 's népvélelési költségeket külön osztályban. Lelkes első alispánunk ép oly jeles, mint igénytelen — őszinte 's tiszta hazafiságot lehelő — szónoklata zárta be a' vitakozást, melly után a' roppant számmal egybegyűlt RR. közlekedése által hozott végzés lön: utasításul adni követinknek, jelentsék ki az országgyűlésen, mikép megyénk nemessége minden — úgy házi, mint hadi — adónak a' nemtelennel közösen és birtokaránylag viselésére kész azon feltétel alatt, ha ő Felségével eziránt egy olly egyezkedés történhetik, melly mind a' nemzeti jusokat akármelly esonkítástól, mind pedig az alkotványos elvet „*semmit nélkülünk*“ biztosítani fogja; e' végre egy a' nemzettől szabadon választandó országos választmányuk még ez országgyűlésről kiküldetését szorgalmazza, mellynek ő felsége biztosival teendő egyezkedése minden törvényhatóságnak ujjabb megvitatás végett adassék tudtára; ha pedig ebben a' többség nem egyeznék meg, nyilatkoztassák ki: mikép megyénk addig is, míg az eléretnék, a' háziadó költiségeinek a' nemtelennel közösen és birtokaránylag viselésére minden föltétel nélkül kész, úgy mindazáltal, hogy a' háziadó rovatai 's kivetési kulcsa ugyan országgyűlésileg, de mennyisége megyénkint határozassék meg. E' végzésnek commentár nem kell, világosan tanusítja ez azt, mikép megyénk nemcsak akkor áll helyt, midőn nemzeti jogaink védelméről van szó, hanem midőn tetleges áldozatok is forognak kérdésben, sem hűtlen a' haladás zászlójához; világosan tanusítja ez azt, mikép nemcsak egyesek, de egész testületek is képesek megfeleltkezni érdekeikről, midőn az a' honéval egybeütökzik, képesek százados mentességeikről lemondani a' haza közjáváért. — 4ik nap vasárnapi szünet. 5ik nap. Jegyzőkönyv-hitelesítéskor szükségesnek látták a' RR. kijelenteni, hogy a' háziadóval kivettetni szokott, de valódilag a' hadiadó egyik ágát képező deperditát tegnapelőtti végzésükör a' háziadóhoz tartozónak nem értették. — Főispán-helyettesünk sebes postán jött levelében a' RR. által első helyre jelölt Szemere Bertalan nevezetvén ki egri járásbeli főszi.birónak, föleskettetett 's helyét hangos éljenek közt foglalá el, 's valamint fájlaltuk derék előde leléptét, úgy ez új acquisitionának őszintén örvendünk. — Kellemes őszi időnk pár óra alatt télre változott, földünket féllábnyi hó borítja, az őszi-vetés legjobb reménynyel biztat 's az élet ára alábbszállt. —

(Adakozások.) Nm. Pyrkér László egri patriarcha-érsek Pusztá-Monostorban az ujjdon építendő paplakra 200 for. ajándékozni 's annak fölépüendéséig a' lelkipásztornak szállásaért fizetni 's fizetését 300 fttal javítani sziveskedett. — N. m. Klubusiczky Péter kalocsai érsek, kinek atyai bőkezűségét közel 's távol olly számosan áldják, ismét új emléket emelt megyéje szívében, midőn az ugynevezett deficiens papok tőkealapját 1000 ezüst forinttal gyarapítani kegyeskodott. — Béli József szepesi megyés püspök Kubachon leégett alattvalóinak fát, téglát és meszet ajándékozott házaik ujon fölépítésére 's a' kőművesi költségeket is kifizette.

(Fm. Kopácsy József primás-hg. búcsuja Veszprémtől.) A' szivrázó pillanat, mellytől rég szorongva féltünk, elkövetkezett. Fm. Kopácsy József primás-hg. megyénk nagy főpapja, az Isten szíve szerinti férfiu, kit valóban a' sz. Lélek tett püspökké az urnak veszprémi nyája fölött, ki hívei körül atyai gondnal örködött 's úgy vezeté a' kormánypálcát, hogy áldások kutféjét fakasztaná vele mindenütt, végbucsnut vön tőlünk. Olvasóim érteni fogják, mi fekszik e' szavakban. Egy atya végkép távozik lelki gyermekeitől, egy pásztor nyájától, magával vive a' ritka életbölcseletet, melly annyi szövevényes bajt elintézt; a' szilárd jellemet, melly annyi zivatar közt rendület-

*] S itt ö.kén telenül az elhírt Bajza - Csató perből „a' zsoldos kritikus“ jutott eszünkbe. A' levelező —

len áll; a' gondos szeretetet, mellynek ovó szárnyai alatt annyi bú édesült, annyi inség enyhült meg, annyi köny száradt föl. Tudjuk, hogy a' gondviselés keze vezetí őt el tőlünk, de mit tehetünk róla, ha ez enyhíté gondolat nem elég erős megtörni lelkünk bánatát 's nem bírhat egyéb, mint zugolódás nélkül megnyugodni a' mindenható rendeletén, 's ns önzéretre lelkesülten, habár fuldokolva, mondani esztergomi rokoninknak: „Ime ő a' miénk volt!“ Oct. elejétől nov. 10ig terjedt az idő, mit utószor töltött el régi nyája körében, mellyet 16 éven át legeltetett az üdvösség utjain. Kitörölhetlen betűkkel írják e' napok szíveinkbe, mert ismét ujjabb jeleit örökiték főpásztorunk tettekben dús szeretetének. Jótétei 's alapítványai közül némelyek már ezen lapokban is közre tétettek; ezeken kívül hitelesen tudom, hogy az ifjuság rajzolásbani előmeneteléről szorgoskodva a' helybeli iskolaigazgatót fölszólítá: gondoskodnék alkalmas rajztanítóról, kinek fizetésül 300 f. p. ajánlott; úgy szinte leánynevelő intézetet is készül föllállítani. Ide számítandók még ama' több ezerre rugó adakozások is, mellyekben a' helybeli szegényeket 's vidéki kárvalottakat részesíté, kik mélyen érzik távozását a' nagy jöltevőnek, ki inség fakasztotta sebekre enyhíté irt csöpögtetni mindenkor kinyujtva tartá kezét. Ugy szinte az alapítványok, miket több betegápoló intézet részire tett. Illy előzvények után csak szomorító lehetett nov. 9dike, mellyen utószor láttuk őt. Reggel isteni szolgálat után a' ns káptalannal tartott szentszéki ülést 's abban némelly tárgyakról intézkedvén, bucsuzavakra nyiltak ajkai a' férfiakhoz, kik közt kezdé 's folytatá dicső pályáját. Atyailag inté a' ns káptalant egészben, 's hivataljok szerint egyes tagjaiban buzgó részvétre a' megye kormányában 's az anyaszentegyház fölvirágoztatásában. Bucsubeszédét sz. Pálnak, illy alkalomkor különösen megható szavaival fejezé be, mondván: Sokan nem látandják többé azén arczatát. A' meleg érzelmű szavakra káptalani npépost f. t. Külléy János sajátos szelidségével válaszolt. Utána Kolosváry Sándor apát-kanonok ur szólalt föl. A' betegségeiből csak most lábadozó köztisztel. férfi, érzékeny hangon, melly a' hajdani lélekkrázó szónok emlékezetét varázslá vissza, kérte a' távozendót: adná káptalanjára utolsó atyai 's ap. áldását, mit a' főpap neki sajátos buzgalommal mondott el a' letérdelt bánatos keblü ősz férfiak fölött, kiket egyenként békecsókka boesáta el. Az nap délután harmadfélkor járult atyja elibe a' növendék-papság előjáróinak kíséretében. A' növendékeket, mint mindenkor, egy most is nyájas leereszkedéssel 's atyai szeretetének minden mozdulatán kitüntetésével fogadá, intve őket: tartsák emlékezetökben mindazt, mit eddig tőle hallának; nem kívánva hálaul egyebet, mint Isten akaratja szerinti jámbor életet 's buzgó pástorkodást egykor az ur juhái körül. Végül ezekre is, a' térdre hullókra, főszióval mondá el atyai áldását. Tisztelkedtek az nap többen is: a' tanítói kar, városi hatóság, szerzetesek előjárói; 's milly nyájasan fogadtattak a' főpap által, olly komoran távoztak nyájas köréből. Nov. 10kén, midőn már már elindulandó vala, bement hozzá Külléy nagyprépost, Bogdányi, Szalay, Kéry és Bezerédy kanonok urak kíséretében 's mondá: Valamint az epheziusbeliek megszorodtak, midőn sz. Páltőlök elmenendő mondá: „nem látandjátok többé az én arczatát“ 's őt a' hajóig kísérték: ugy mi elszomorodtak kérjük hűségedet: méltózzassék megengedni, hogy legalább a' megye határaig kísérhessük 's t. b. Indultakor harangok zúgtak; a' tanuló ifjuság a' kegyes-iskolai atyákkal két félől térdelt; sok ember volt és sirt. Hat hintó kísérte őt a' nevezett kanonok urakon kívül több tisztel; a' falukon, merre ment, az iskolások ki valának állítva. Ösiben végre hol ebédelt, utóljára udvarolának neki a' megye fiai. Ő elment, áldást vive, magával. Hála, méltányló tisztelet száll utána ajkainkról azon forró imádsággal a' mindenhatóhoz: nyujtsa hosszúra életét, melly a' kath. egyháznak, ugy mint egyeseknek drága. Áldja meg sikerrel minden fíradalmat 's velünk ne sokáig éreztesse árvaságunkat. Szabó Imre.

Arad, nov. 10kén; „Több hónap óta fíradozott néhány lelkes bankföllálításban, melly intézet „Aradi bank“ czimet viselend. September hónap folytában a' vállalkozók 3 gyűlést tartottak, mellyek eredménye legjobb reményekkel biztat. Az előre meghatározott 100 darab 500 forintos részvény csakhamar elkévé, nov. 4én Fascho Józ. elnöklete alatt közgyűlést tartott a' társaság 's mindenek előtt képviselőit választá meg. Társasági elnök lett: Fascho József, választmányi elnök: Török Gábor, választmányi tagok: Andrényi Károly, Aczél János, Bánhidy Antal, Daurer J. B., Forray Iván b., Fruscha Péter, Lillin József, Markovics Ignác, egyszersmind elnökhelyettes, Purgly János, Probst Károly, Tonis Ferencz egyszersmind ideigl. pénztárnok, Závics N. titoknok. A' részvénybefizetés csak ideiglen történvén, az illető befizetések a' tákarékpénztárban gyűmölcsöztetni fognak. A' 3ik részfizetés teljesítése után, vagyis 1842. april 1én, a' vállalat szilárdításul legf. szabadítékot fog a' társaság kieszközleni. A' bank megnyitása 1844. január 1jére határozottat. Az egész vállalat már eddig is olly fényes eredményt tanusít, hogy sokan százzal ohajták még a' részvények számát szaporíttatni; mi azonban elmellőztetett, mivel jobb a' dolgot kevéssel kezdeni, és azután nagyban végezni.“ —

Lugos novemb. 5kén. A' hazai hírlapok említették már a' ruszkahegyi műtársulat által 1833. évben Lugos mellett, a' Csukás nevű patakon épített ivláncz-híd lerokadását; a' hazai műipart tekintve sokkal nevezeteseb az eset, hogy sem arról az olvasó közönség körülményes tudomást ne ohajtana. Ez okbul, mivel a' Társalk. cikkei minden művészi tárgyra is terjeszkednek, a' lerokadás okait 's körülményit megfíjtó vizsgálati jegyzőkönyvet a' Társalkodó számára küldjük, mi nagy szolgálatot teend különösen a' műértőknek. Midőn a' p. Hírlap tudósítja ezen hidat „Henger-ivhid“nak nevezi, tetemes 's műipar tekintetében sok érdemet gyűjtött ruszkahegyi műtársulat hitelét csökkenthető hibát követ el: ugyan is a' híd nem „hengerivhid“ hanem „ivlánczhíd“ vala, a' hengerek csak a' később épült hidaknál alkalmaztattak. — A' ruszkahegyi műtársulat, jelesen Hoffmann testvérek ns krassómegyei lunkányi birtokukba legközelebb törvényesen beiktatandók, nem rég azon ajánlatot tevék, hogy az illy alkalomkor tenni szokott fölsőleg költség megváltásul az őszszeroskadtt híd helyébe egy ujat, és pe-

dig már hengerivhidat állítandnak; miképen fogadta ez ajánlatot a' ns megye, köv. végzés mutatja: F. eszt. oct. 12én Lugoson tart. közgyűléshez Hoffmann testvérek, mint lunkányi közbirtokosok által nyújtott folyamodó-levelökben, azon ajánlatot terjesztik elő, hogy a' Csuka patakon Lugos mellett általok épített, de özszeroskadt vashidat, ön költségeiken ujonan felépítik, ha kir. kegy. adomány-nyal nyert Lunkány helységbe törvényes beiktatandásukat nem sokára ünneplendők a' szokássá vált szerfölötti vendégeskedést, e' hid új 's ingyeni fölépítésével fölválthatják, a' fölépítéshez csak azon segedelmet kérvén ki, mellyben e' hid iverinek előszöri felállításánál részesülének, de ezt is csak azon világos föltétel alatt tehetik: ha a' megye a' hidon történhető károsítást egy rendes ör kirendelésével jövendőre megakadályoztatja. A' beiktatási ünneplés alkalmakori vendéglést a' megyei KK és RR. a' beiktatandó urak magyar vendégszeretetre bizvan: miután tulajdon hitelök 's érdekek fentartása szükségessé tenné, hogy az általok életbe hozott új találmány köz használatu legyen, ez pedig csak az által eszközölthetnék: ha hogy vashidjaik állandó tartósságuk lehetnek: ugy hiszik a' megyei KK és Rdek, hogy folyamodó urak az által, ha a' felépített de özszeroskadt vashidat, ujjalag és szilárdabban ingyen fölépítik 's tartósságát és czélszerűségét tetteleg bizonyítják be, nem annyira a' megyének, mint inkább maguknak és hitelöknek használnak. Többnyire pedig a' felállítandó hidhoz, egy állandó ör kirendelésével, a' megyei adózó nép 's honi pénztár, nem terhelthetvén — arra a' megyei KK és Rdek magukat nem kölelezhetik. Kiadta t. Krassó vgye főjegyzője Makaj Sándor.

(A' tiszolczi újsírkert nem legjobb műve a' vallásos türelemnek) A' megpendített vallásos unio eszméje ugy látszik, hazánk majd minden szegletein megfoganszik protest. anyákniai sziveikben. Az illy rögtön foganszása magbul csirázó növény milly magosságot érend? arról csak a' jövendő kor tehet kellő tanúságot. Nemde a' terebélyes fais szükséges nedvtől megfosztatva végre elsenyved? valamint a' látszólag nagy tervek is néha az idő hullámi által mélységbe döntnek, megsemmisítenek? Ezen divatszertü unio valósíthatása gömöri protest. véreinket is merőben elfoglalta, midőn azt f. évi nyárutó 17kén Rozsnyón tartott evang. egyházi gyülekezetök tárgyai közé sorozni el nem mulaszták. Ekkor fultanuja valék, miként P. F. derék hazánkia e' tárgyhoz illesztőleg e' jelzőt: unus pastor et unum ovile nyilván hagoztatta. E' vallásos fejlődést méltó komolysággal kísérte a' kathol. felekezet arra eleve számítván: hogy az egymást illy keresztyénileg ölelő két vallásu testvérek ön anyjok iránt is, kinek ősjogait a' hazai alkotvány vérté, békét, türelmet, igazságot 's méltányosságot mutatandnak. Azonban nem él, a' ki napjainkban itt ellenkezőt nem tapasztal. az uniót követelő két rész mennél inkább közeledik egymáshoz, annál távolabb lenni törekszik kath. feleitől. Erre halmozott példáink nem hiányzanak; miket mellőzve, itt engem csak a' tiszolczi újsírkert érdekel. E' korszerűtlen 's türelmetlenségét czáfolhatlanul tanúsító eseménynek hü rajza imez, ha szükség kívánandja, hitel. adatokkal is támogathatandónak. Czélomlsten látja, nem kedélyizgatás, hanem egyedül annak megmutatása: hogy azon szeretet, melly az egyesülni akarók részéről mindenkitől megkivántatik, ugyan általok mások iránt fájdalom! nem gyakoroltatik. — Tiszolcz Gömörrel t. egyesült Kis-Hontnak egyik nem épen megvetendő mezővárosa, f. t. Jozefy Pál mostani ev superintendens székhelye, 946 kath. 2313. evang. lakja. Tartatott e' városkában 1839ben öszelő hóban közbirtokossági gyűlés, melly alkalommal az evang. egyház temetőnek helyet kért. Pártoltatott a' kérelem. mellynek meghányatásakor S. A. kam. helyettesített ügyész, mint a' gyűlésnek választott elnöke, indítvány gyanánt előadta: hogy miután a' folyamodó ekklesia a' már betöltött két temetőt csakugyan magáéva tette, sőt mind kettőről tulajdonosi jogát bizonyítványokkal is kétségteleteltette, hogy illy módon idő jártával a' temető sokszori kihatása által az egész, ugy sem nagy terjedelmű határ az ekklesia javára köz uri jogok feláldozásával ne sajátíttassék el, egy új alkalmas tér adassék most ki, temetőül örök időkre szolgálandó. A' tiszolczi kath. indítványozó elnök, az egyetértésnek, vallásos türelemnek szikráit Tiszolcz vegyes vallásu lakosiban éleszteti kívánván, oda irányozá folytatólag javaslatát: hogy az czuttal kijelelendő sírkert a' katolikusok 's evangélikusokkal közös legyen ugy, hogy ne különözött részében, hanem mint p. o. Pesten, együtt temetkezzenek az ott lakozók közül kimulandó két felekezetbeliek, fenmaradván mind a' két helybeli lelkésznek azon szabadsága, hogy az egész kihatott tért ön vallása szertartási szerint szentelhesse meg 's kiki vallása szertartásánál fogva ott keresztet, vagy egyéb síremléket állíthasson. Egy kath. elnök szájából lehetett-e korszerűbb indítványt várni, hallani? valóban: nem. Mire nézve ezt a' közbirtokosok méltányolva azonnal el is fogadták, 's így a' törvényes bizonyosság mellett ezen indítványzott példás tervnek elmulasztatlan sikerítésére határozatott. Örömmel hallá e' végzést az illető kath. lelkész S. L. 's hálaival fogadta az illy atyailag gondos közbirtokosság rendelkezését, hogy pedig önmegjegyzését annál inkább szilárdíthassa, az akkori káptalani helyetteshez f. t. H. P. hivatalosan járult, kitől ugyanannak jóváhagyását megnyerni szerencsés vala. Ezek így levén az érintetett határozat gyorsabb teljesítésre végett ugyanakkor egy vegyes biztosság az arra alkalmas hely kiszemeléseül nevezeték azon utasítással, hogy az e' végre kimutatandó térnek örökös megváltása tekintetében is az illető birtokossággal egyezkedjék 's így mind a' két kérdéses lelkész a' leendő köztemetőnek birtokába vezesse-be. Rendeltetéséhez képest munkálkodott azonnal a' kinevezett biztosság, a' közös czinteremre fordítandó hely kiválasztaték, czölöpökkel kijegyezteték, annak pótléka iránt még azon év tavaszán megjegyzett a' közbirtokosság 's végre mind a' két lelkész a' hely színén annak birtokába iktattatott. Ezek történetével örült a' kath. fél legalább holta után az evangélikusokkal egy sírkertben, mellyből ezelőtt jogtalanul rekeszteték ki, nyugvandó. De a' képzelt öröm nem sokára elenyészett, a' reménylett egyetértés ragyogó csillaga alig pislogó mécsésé változott, a' jövendő kietlen, régi színt öltött! — minthogy az evangélikusok részéről a' mondott határozathoz igényelt csatlakozás csak tettetés volt. Ugyanis néhány nap lefolyta után egyházi gyűlést tartának, hol abban állapotok meg: hogy ők senkivel nem közösködnek 's így későbbek egyházi telkeikből azon helyet kipótolni, melly a' küldöttség által közös temetőül jelöltetett ki. Illy ürügy alatt a' józan határozat általok dugába döntetett, a' katolikusok kizárattak, a' köztemetőnek kitűzött hely egyedül az evangélikusok által elfoglaltatván bekerítették. 's annak helyébe az egyházi földekből más telket rendeltetett. Ki nem látja itt a' keresztyén 's társas élet viszonyait sértve, azoktól, kik magokat haladás fiainak tartják! Az ekép kijátszott kath. félnek plébánosa azok láttára nem csüggedt el, hanem folyó öszhóban ujjalag tartatott ugyanottani közbirtokosság gyűléséhez járult, 's az előbbi határozat erőbe léptetését szorgalmazá oda nyilatkozván: hogy hallgatóji készek a' már fenálló kökerítés költségét aránylag megtéríteni, noha különben a' határozathoz ragaszkodva sokkal könnyebb lett volna nekik kézi munkát, mint készpénzt adni. A' plébánosnak ezen folyamodását élénk tapsköveté 's az uradalmi közgyűlés jelenlevő tagjai, az evang. községnek e' türelmet-

lenség-bélyegü lépteit általában kárhoztatták. A' megtámadott rész némelly képviselőji azzal akarának a' hinárbul menekedni: mintha a' kath. pap külön helyet kívánt volna hívei számára 's a' költséges kökerítésben sem akart volna részt venni. Hanem ezen előre gondolható mentegetés hiúságát ugyanakkor a' kath. lelkész által benyújtott iromány foglalata, mellyben ismételve kéré a' határozatot fentartatni, eléggé napfényre hozta; de főleg megozófolta e' kifogást D. J. közbirtokos, ki evangélikus létere az egész gyűlés hallatára jelenteni bátor vala: hogy midőn a' biztosság hely színén mind a' két lelkész a' kijelelt közös temetőbe küldöttségénél fogva bevezette, az e' pillanatban hítsorsosai által illy költőileg bevadolt kath. lelkész illő köszönetet mondott, és semmi illynemű ráfogott szellemű kívánságot elő nem terjesztett, mit bizonyára teendő vala, ha a' magokat szepítők előadása valósággal birna. Hathatós viszszerelődés ez: mert az ellenzéshez szilárdul tartozó egyednek ajkából került. Az evangélikusok ezen tettét nem helyeslé (mi itt méltó dicséretére mondva legyen) főszbiró M. J. hasonlólag evangélikus. Mind e' mellett még is mi lett vége? az, hogy betejesült az, a' mit latinul mondunk: „quod factum est, infectum fieri nequit.“ Vagy is: a' tiszolczi türelmes, de kissébb ellensúlyu kath. közönség evang. polgártársi által a' közös temetőből tetteleg és szeretetlenül kizárattatott, 's más elkülönített helyre utasítottatott. Szép szelleme a' mivel századnak! miről a' katolikusok elleneik által vádoltattak a' régi, szerintök setét, századokban, az gyakoroltatik általok jelenleg a' mai annyira kikürtölt felvilágosodás évszakában! Ha így haladunk: concordia discordia lehet! — Örömet huznék leplet ezen történetre, ha nem tudnám: hogy ennek szinpadja Gömör megye vala, hol a' szabadelműség bimbóji fskadoznak, ha nem tudnám, hogy ezen gyűlölséget előidéző kijátszás ottan történt, hol az evang. egyház azon főnöke székez, ki egyháza pesti conventjének egyesületi javaslatát (billjét) az ugyanott özszergyülekezett reform. convent kezeibe általadta. Ezekről elmélkedvén kénytelen vagyok itt egyszer egyenvonalt huzni a' multak tárábul. Bodon A. a' gömöri ellenzés organuma a' p. Hírlap egyik számában (nincs kedvem kikutatni: mellyikben?) a' rozsnyói katolikusokról magasztalólag szól: hogy az idén nyárutó 17kén a' városukban tartatott. evang. gyülekezet alkalmakor a' külön vidékből ide csödült számos evang. küldöttségek szállást ezuttal örömet adának. E' sorok közlőjének nincs kedve a' fentiszertelt hírlapi beküldővel a' felől vitázni: vajjon a' rozsnyói katolikusok az evangélikusoktól illynemű vendégszeretettel más izben megtagadtak-e? megelégszik ezennel azzal, ha friss emlékezetbe hozandja, hogy a' rozsnyói katolikusok a' meszevidéki evangélikusokat hajlékukba fogadni épen akkor valának szívesek midőn a' befogadott vendégek elveik ellen tanakodtak: ellenben a' tiszolczi evangélikusok kath. polgártársaik tetemeit sem akarják magokkal egy temetőbe takaríttatni! Milly szeretet az, melly napjainkban szóval annyira hangoztatik, de annak gyakorlata számtalanszor századunk gyalázatjára tapodtatik! Vajjon mit szólna erre néhai Berzeviczy Gergely, kinek étes tolla egykor még a' lipcsei sajtót is mozgásba hozá boldogult gr. Eszterházy László, mint rozsnyói püspök ellen, hogy kormányja alatt evang. hítsorsosai a' sz. királyi temetőből egyedül a' tér paranyisága miatt kiestek. Ugy rémlik előttem, hogy az elhunyt tudós ujjalag sirjába kívánkozni, midőn látná a' tiszolczi katolikusokat az ottan székező ev. egyházi főnök övével működése által a' kirendelt közös temető birtokosságát elmozdítatni. Ezen híven leírt tény, nem kétlem, a' darmstadti röpirat-ot is, melly a' katolikusok ellen olly mérges nyilatkat szőrogat, megérdemlenté ugyan; de mi nagy zajnak baráti nem levén megelégszünk e' népszerű lakok segedelmével; miért is általok az egész történetet tiszta valóságában híteles adatok szerint a' méltányosság 's igazság mérlegére teszszük a' közvélemény itéletére hivatkozva. Engedje azonban a' szeretet istene! hogy kik a' szeretetnek magas parancsát másoktól olly hatalmasan követelik, ugyanazon szeretet ösvényén járva magok- is annak gyakorlatát tetteikkel bizonyítsák! b-d.

(Gruithuisen véleménye az iváni légkövesről.) Az iváni légköveső alkatrészei, mint Reichenbach b. ur jól leírá. vasacs (Eisen-oxydul) vasag (Eisen-oxyd) és vasagvizlet (Eisen-oxydhydrat) ezenkívül van még benne: mangán-kova-mész és agyagföld. Ő a' köesöt vízzel leesett babércznek (Bohnerz) tartja 's eredete szerint világrendszeret érdeklőnek (kosmisch). Mielőtt azonban nézetit elfogadnók, meg kell vizsgálnunk szorosabban, hogy az nem földi babércz é. Ő maga azt mondja: „A' vasagvizlet különösen meglepő, és még alig fordult elő a' légkövek történetében.“ Epen a' vasagvizlet, Leonhard szerint fő alkatrész a' prisma-alaku vasércznek, különösen pedig a' babércznek 's Reichenbach ur meg van győződve, hogy annak anyagszere valóságos babércz. Minden meteorológ és mineralóg abban egyet fog velem érteni, hogy azt egyelőre zivatáros fürgeteg által fölemelt és záporosó képiiben ismét leesett babércznek kell tartani. A' nem régi babércz többnyire egész felülegében, gyakran csak hantfölddel fedve áll elő és Brogniart a' vasrészekkel bíró ásványos vizek előtolongásából 's ugyanakkori leülepedéséből származtatja, mellyből concentricus szabása mint a' borsókóé olly könnyen kiviláglik. Ha a' zivatar, forgószél, vagy vízforgatag (Wasserhose) egy álló, vasrészesel bíró ásványos vizet, vagy akármí össze nem álló réteget kapott fel, akkor a' babérczeső egészen megfogható volt; megfogható különösen annak, ki az ásvány-állat-növény országbul a' különféle álladéku esők számos példát tudja, mellyek az erős vihar által fölemeltetnek, jó darab földre elvitetnek, és a' vihar lecsilapulásakor ismét leesnek. Csak a' gykori béka-'s halesőre, különösen pedig a' még gyakoribb, tengervízitl kísért heringésőre akarom az olvasót emlékeztetni. A' béka, hal bizonyosan még sokkal nehezebb mint a' babérczszemek, 's ezen körülmény a' babércz földi eredetének valószínűsággal határos bizonyosságot ad, melly Reichenbach ur időjárásit tudósítása által azon esemény napján még inkább megerősíttetik. „Az idő Ivánban reggel tiszta volt, délután felhők tornyosultak, esti 4—5 óra közt feltámadt a' szél, melly erős forgószélle és zivatarrá változott; ezt mindenfelől dörgés, villám követte, melly az erős esővel több ideig dühöngött: 8—9 óra közt elesendesült, 's az idő 10 óraig ugy maradt, midőn hirtelen rövid zápor szakadt, melly a' légkövesőt hozta magával.“ A' kövek, mellyeket Reichenbach ur fölszedett, a' leereszkedésben azt mutatták, hogy mégis csapinósan nyugatról keletfelé röplülve jöttek. E' szerint az akkor napi forgószél a' babérczet a' levegőbe fölemelhette. Hisz, mint tudva van, a' forgószélek homokot, követ, egy tó vizét halastul, ekéket, gyümölcsfákat, elrombolt csűrök és házak darabjait magokkal magasan sodrották, sőt Guinea partjain egy vízforgatag 1822ben egy spanyol hajót 400 négerrel 's 16 hajós legénnyel darabonként levegőbe emelt; sőt a' vízforgatagban a' legkülönbözőbb nemű testeket látták kavarogni. Az való, hogy az ember nem tudja: mint kapja fel a' szél a' heringet a' tengerből, a' babérczet a' vizekből vagy homokbul, vagy a' hantföld alól, de annak lehetőségét a' szél- és vízforgatagbul igenis eléggé megtanulja. Az elpattant álgugolyók darabjai függök esnek a' földre, 's mivel a' föld nyugatról kelet felé fordul, ugy azoknak kelet felől nyugat felé való irányban kell lehullaniok: de a' babércz nyugat felől kelet felé esett le. Ezekből kitetszik, hogy az nem légi (kosmisch) eredetű. Öszünk, mint a' hírlapokbul tudhatni, zivatarrá, orkánra hajlik. Ivántul nyugat és kelet felé még később is azután rettenő zivatark voltak: oct. 6kén Veleget az erős sirocco szél következtében a' tenger előntötte: egy nappal azután Pesten olly rettenetes orkán volt, hogy a' hajóhidat két helyen elszakítottá, és a' réz-fedelet lehányta. Már e' hónap elején a' légmérő olly lassu esé-

a'tegnap végzéssel ő magát pelengérré érzi állítatva *) kéri tehát a' RRt: méltóztatnának őt is a' jelöltek közé sorozni, vagy ha érdemtelen arra, ellene panaszukat nyilkoztatni. Többen állottak föl a' tárgyhoz szólandók, de a' begyűjtött cortesesség böszült lárma miatt vagy szóhoz nem juthattak, vagy beszédük azon része, mely a' kérdéses alsz.birót illeté, ki nem hallgattatott; felszólíták tehát az elnököt, hogy miután a' teremben épen az hijányzik, mi a' tanácskozásnál elkerülhetetlen — t.i. szólhatási szabadság — a' gyűlést oszlatná el. — Végre elnöki felszólítás után kihallgatást nyervén a' szőlők, a' kérdéses alsz.biró tette ellen — ki tegnap gyűlésen jelenlevén, végzése ellen egy szót sem gürdített — 's a' tegnapi határozat mellett erőteljesen nyilkoztak, csak kettőt véve ki és az önyügyben fáradhatlanul replicázót; 's utóljára is az értelmi súly győzött a' durva erő felett, a' RR. többsége által meg lön a' tegnapi végzés erősítve; mellynek elnöki kijelentésére a' kérdéses alsz.biró hivataláról lemondott; mit a' RR. tüstint elfogadván helyébe főispáni kormányzóknak helyettesítésre 3 egyed jelöltetett 's tegnapi kijelöléssel együtt sebes postán felküldetni rendeltetett. 'S midőn őszinte örömmel nyilványítjuk a' felett, hogy Borsod erkölcsi nagy erején a' nyers erő minden hatalma megtörik; lehetlen minden romlatlan kebel botrányozását nem jelentenünk azért, hogy akadhatott megyénkben csak egy is, ki a' megtisztult közvélemény egyhangulag nyilványított akarata ellen corteskedéshez nyulni 's tanácskozási teremünkben ez által oda nem illő jeleneteket fölidézni elég szerénytelen volt. — 3dik nap: Az adó elvállalása feletti küldöttségi vélemény jöve szőnyegre, 's a' vitatkozás a' mult napival ép ellenkezőleg azon higgadság 's komolysággal folyt, mellyet e' fontos tárgy igényel: szebbnél szebb szónoklatok válták fel egymást; minden ajakról azon meggyőződés folyt, hogy azon természetelleni állapot, miszerint a' nemes csak az alkotvány jótékonyágában de semmi therben ne részesüljön, már tovább nem maradhat így; mitnogy az örökigazság és saját javunk kívánja a' még eddig egymástól elszakadott osztályok egyesülését, mihez a' terhek aránylag viselése egyik nagy lépés. A' szétágzó vélemények részleteit elősorozni nem czélom, elég legyen megemlítnem, miként a' teherviselés ellen egy hang sem emelkedett, hanem a' vélemények legkevésbé kedvező szélsősége — minek csak két bajnoka akadt — azon módosítás volt: viselné a' nemesi rend a' tisztviselők fizetését 's népnevelési költségeket külön osztályban. Lelkes első alispánunk ép oly jeles, mint igénytelen — őszinte 's tiszta hazafiságot lehelő — szónoklata zárta be a' vitatkozást, melly után a' roppant számmal egybegyűlt RR. közlekedése által hozott végzés lön: utasításul adni követinknek, jelentsék ki az országgyűlésen, mikép megyénk nemessége minden — úgy házi, mint hadi — adónak a' nemtelennel közösen és birtokaránylag viselésére kész azon feltétel alatt, ha ő Felségével eziránt egy olly egyezkedés történhetik, melly mind a' nemzeti jusokat akármely csonkítástól, mind pedig az alkotványos elvet „*semmit véltünk nélkülünk*“ biztosítani fogja; e' végre egy a' nemzettől szabadon választandó országos választmánynak még ez országgyűlésről kiküldetését szorgalmazták, mellynek ő felsége biztosival teendő egyezkedése minden törvényhatóságának újabb megvitátás végett adassék tudtára; ha pedig ebben a' többség nem egyeznek meg, nyilkoztassák ki: mikép megyénk addig is, mig az eléletnek, a' háziadó költiségeinek a' nemtelennel közösen és birtokaránylag viselésére minden föltétel nélkül kész, úgy mindazáltal, hogy a' háziadó rovatai 's kivétési kulcsa ugyan országgyűlésileg, de mennyisége megyénként határozassék meg. E' végzésnek commentár nem kell, világosan tanusítja ez azt, mikép megyénk nemcsak akkor áll helyt, midőn nemzeti jogaink védelméről van szó, hanem midőn tetleges áldozatok is fognak kérdésben, sem hűtlen a' haladás zászlójához; világosan tanusítja ez azt, mikép nemcsak egyesek, de egész testületek is képesek megfeleltkezni érdekeikről, midőn az a' hönével egybeütökzik, képesek százados mentességeikről lemondani a' haza közjáváért. — 4ik nap vasárnapi szünet. 5ik nap. Jegyzőkönyv-hitelesítéskor szükségesnek látták a' RR. kijelenteni, hogy a' háziadóval kivettetni szokott, de valódilag a' hadiadó egyik ágát képező deperditát tegnapelőtti végzésükkor a' háziadóhoz tartozónak nem értették. — Főispán-helyettesünk sebes postán jött levelében a' RR. által első helyre jelölt Szemere Bertalan nevezetvén ki egri járásbeli főszbirónak, fölesketetett 's helyét hangos éljenek közt foglalá el, 's valamint fájlaltuk derék előde leléptét, úgy ez új acquisitionának őszintén örvendünk. — Kellemes őszi időnk pár óra alatt telre változott, földünket föllábnyi hó borítja, az őszi-vetés legjobb reménnyel biztat 's az élet ára alábbszállt. —

(Adakozások.) Nm. Pyrker László egri patriarcha-érsek Pusztá-Monostorban az ujdón építendő paplakra 200 for. ajándékozni 's annak fölépüendései a' lelkipásztornak szállásaért fizetni 's fizetését 300 ftal javítani sziveskedett. — N. m. Klobusiczky Péter kalocsei érsek, kinek atyai bőkezűségét közel 's távol olly számosan áldják, ismét új emléket emelt megyéje szívében, midőn az ugynevezett deficiens papok tőkealapját 1000 ezüst forinttal gyarapítani kegyeskedett. — Bélik József székesi megyés püspök Kubachon leégett alattvalóinak fát, téglát és meszet ajándékozott házaik ujon fölépítésére 's a' kömüvesi költségeket is kifizette.

(Fm. Kopácsy József primás-hg. búcsuja Veszprémtől.) A' szivrázó pillanat, mellytől rég szorongva féltünk, elkövetkezett. Fm. Kopácsy József primáshg. megyénk nagy főpapja, az Isten szíve szerinti férfiu, kit valóban a' sz. Lélek tett püspökké az urnak veszprémi nyája fölött, ki hivi körül atyai gonddal örködött 's úgy vezeté a' kormánypálczát, hogy áldások kutféjét fakasztaná vele mindenütt, végbucsnut vön tőlünk. Olvasóim érteni fogják, mi fekszik e' szavakban. Egy atya végkép távozik lelki gyermekeitől, egy pásztor nyájától, magával vive a' ritka életbölcsest, melly annyi szövevényes bajt elintézt; a' szilárd jellemet, melly annyi zivatar közt rendület-

*) S itt önkéntelenül az elhírt Bajza - Csató perből „a' zsoldos kritikus“ jutott eszünkbe. A' levelező —

len áll; a' gondos szeretetet, mellynek ovó szárnyai alatt annyi bú édesült, annyi inség enyhült meg, annyi köny száradt föl. Tudjuk, hogy a' gondviselés keze vezet el tőlünk, de mit tehetünk róla, ha ez enyhítő gondolat nem elég erős megtörni lelkünk bánatát 's nem birhat egyébre, mint zugulódás nélkül megnyugodni a' mindenható rendeletén, 's ns önzéretre lelkesülten, habár fuldokolva, mondani esztergomi rokoninknak: „Ime ő a' miénk volt!“ Oct. elejétől nov. 10ig terjedt az idő, mit utószor töltött el régi nyája körében, mellyet 16 éven át legeltetett az üdvösség utjain. Kitérölhetlen betűkkel írvák e' napok szíveinkbe, mert ismét újabb jeleit örökíték főpásztorunk tetteiben dús szeretetének. Jótétei 's alapítványai közül némelyek már ezen lapokban is közre tették; ezeken kívül hitelesen tudom, hogy az ifjuság rajzolásbani előmeneteléről szorgoskodva a' helybeli iskolaigazgatót fölszólítá: gondoskodnék alkalmas rajztanítóról, kinek fizetésül 300 f. p. ajánlott; úgy szinte leánynevelő intézetet is készül föllálatni. Ide számítandók még ama' több ezerre rugó adakozások is, mellyekben a' helybeli szegényeket 's vidéki kárvallottakat részesíté, kik mélyen érzik távozását a' nagy jöltevőnek, ki inség fakasztotta sebeikre enyhítő irt esöpögtetni mindenkor kinyujtva tartá kezét. Ugy szinte az alapítványok, miket több betegápoló intézet részire tett. Illy előzvények után csak szomorító lehetett nov. 9dike, mellyen utószor láttuk őt. Reggel isteni szolgálat után a' ns káptalannal tartott szentszéki ülést 's abban némely tárgyakról intézkedvén, bucsuszavakra nyiltak ajkai a' férfiakhoz, kik közt kezdé 's folytatá dicső pályáját. Atyailag inté a' ns káptalant egészben, 's hivataljok szerint egyes tagjaiban buzgó részvételre a' megye kormányában 's az anyaszentegyház fölvirágoztatásában. Bucsuszédét sz. Pálnak, illy alkalomkor különösen megható szavaival fejezé be, mondván: Sokan nem látandják többé azén arczatát. A' meleg érzelmű szavakra káptalani npépost f. t. Külley János sajátos szelidségével válaszolt. Utána Kolosváry Sándor apát-kanonok ur szólalt föl. A' betegségeiből csak most lábadozó köztisztel. férfi, érzékeny hangon, melly a' hajdani lélekkrázó szónok emlékezetét varázslá vissza, kérte a' távozendót: adná káptalanjára utolsó atyai 's ap. áldását, mit a' főpap neki sajátos buzgalommal mondott el a' letérdelt bánatos keblű ősz férfiak fölött, kiket egyenként békecsókkal boesáta el. Az nap délután harmadfélkor járult atyja elibe a' növendék-papság előjáróinak kíséretében. A' növendékeket, mint mindenkor, egy most is nyájas leereszkedéssel 's atyai szeretetének minden mozdulatin kiténtetésével fogadá, intve őket: tartsák emlékezetökben mindazt, mit eddig tőle hallának; nem kívánva hálaul egyebet, mint Isten akaratja szerinti jámbor életet 's buzgó pásztorkodást egykor az ur juhái körül. Végül ezekre is, a' térdre hullókra, főszóval mondá el atyai áldását. Tisztelkedtek az nap többen is: a' tanítói kar, városi hatóság, szerzetesek előjárói; 's milly nyájasan fogadtattak a' főpap által, olly komoran távoztak nyájas köréből. Nov. 10kén, midőn már már elindulandó vala, bement hozzá Külley nagyprépost, Bogdányi, Szalay, Kéry és Bezeredy kanonok urak kíséretében 's mondá: Valamint az epeziusbeliek megszorodtak, midőn sz. Páltólók elmenendő mondá: „nem látandjátok többé az én arczatát“ 's őt a' hajóig kísérték: úgy mi elszomorodtak kérjük hgségedet: méltózzassék megengedni, hogy legalább a' megye határaig kísérhessük 's t. b. Indultakor harangok zúgtak; a' tanuló ifjuság a' kegyes-iskolai atyákkal két felől térdelt; sok ember volt és sirt. Hat hintó kísérté őt a' nevezett kanonok urakon kívül többen tisztel; a' falukon, merre ment, az iskolások ki valának állitva. Ősiben végre hol ebédelt, utóljára udvarolának neki a' megye fiai. Ő elment, áldást vive, magával. Hála, méltányló tisztelet száll utána ajkainkról azon forró imádsággal a' mindenhatóhoz: nyujtsa hosszúra életét, melly a' kath. egyháznak, úgy mint egyeseknek drága. Áldja meg sikerrel minden fáradalmat 's velünk ne sokáig éreztesse árvaságunkat. Szabó Imre.

Arad, nov. 10kén; „Több hónap óta fádazott néhány lelkes bankföllálatásban, melly intézet „Aradi bank“ czimet viselend. September hónap folytában a' vállalkozók 3 gyűlést tartottak, mellyek eredvénye legjobb reményekkel biztat. Az előre meghatározott 100 darab 500 forintos részvény csakhamar elkelvén, nov. 4én Fascho Józ. elnöklele alatt közgyűlést tartott a' társaság 's mindenek előtt képviselőit választá meg. Társasági elnök lett. Fascho József, választmányi elnök: Török Gábor, választmányi tagok: Andrányi Károly, Aczél János, Bánhid Antal, Daurer J. B., Forray Iván b., Fruscha Péter, Lillin József, Markovics Ignác, egyszersmind elnökhelyettes, Purgly János, Probst Károly, Tonis Ferencz egyszersmind ideigl. pénztárnok, Závics N. titoknok. A' részvénybefizetés csak ideiglen történvén, az illető befizetések a' takarékpénztárban gyümlöcsöztetni fognak. A' 3ik részfizetés teljesítése után, vagyis 1842. april 1én, a' vállalat szilárdításul legf. szabadítékot fog a' társaság kieszközleni. A' bank megnyitása 1844. január 1jére határozatott. Az egész vállalat már eddig is olly fényes eredvényt tanusit, hogy sokan százzal ohajták még a' részvények számát szaporíttatni; mi azonban elmellőztetett, mivel jobb a' dolgot kevéssel kezdeni, és azután nagyban végezni.“ —

Lugos novemb. 5kén. A' hazai hírlapok említették már a' ruszkahegyi műtársulat által 1833. évben Lugos mellett, a' Csukás nevű patakon épített ivláncz-hid lerokadását; a' hazai műipart tekintve sokkal nevezeteseb az eset, hogy sem arról az olvasó közönség körülményes tudomást ne ohajtana. Ez okbul, mivel a' Társalk. ezikkei minden művészi tárgyra is terjeszkednek, a' lerokadás okait 's körülményit megfjéjtő vizsgálati jegyzőkönyvet a' Társalkodó számára küldjük, mi nagy szolgálatot teend különösen a' műértőknek. Midőn a' p. Hírlap tudósítja ezen hidat „Henger-ivhid“nak nevezi, tetemes 's műipar tekintetében sok érdemet gyűjtött ruszkahegyi műtársulat hitelét csökkenthető hibát követ el: ugyan is a' hid nem „hengerivhid“ hanem „Ivláncz-hid“ vala, a' hengerek csak a' később épült hidaknál alkalmaztattak. — A' ruszkahegyi műtársulat, jelesen Hoffmann testvérek ns krassómegei lunkányi birtokukba legközelebb törvényesen beiktatandók, nem rég azon ajánlatot tevék, hogy az illy alkalomkor tenni szokott fölösleg költség megváltásul az özszerokadt hid helyébe egy újat, és pe-

dig már hengerivhidat állítandak; miképen fogadta ez ajánlatot a' ns megye, köv. végzés mutatja: F. eszt. oct. 12én Lugoson tart. közgyűléshez Hoffmann testvérek, mint lunkányi közbirtokosok által nyújtott folyamodó-levelökben, azon ajánlatot terjesztik elő, hogy a' Csuka patakon Lugos mellett általok épített, de öszszeroskadt vashidat, ön költségeiken ujonan felépítik, ha kir. kegy. adomány-nyal nyert Lunkány helységbe törvényes beiktatásukat nem sokára ünneplendők a' szokássá vált szerfölötti vendégeskedést, e' hid új 's ingyeni fölépítésével fölválthatják, a' fölépítéshez csak azon segedelmet kérvén ki, mellyben e' hid iverinek előszöri felállításánál részesülének, de ezt is csak azon világos föltétel alatt tehetik: ha a' megye a' hidon történhető károsítást egy rendes ör kirendelésével jövedőre megakadályoztatja. A' beiktatási ünneplés alkalmakor vendéglést a' megyei KK és RR. a' beiktatandó urak magyar vendégszeretetre bizvan: miután tulajdon hitelök 's érdekök fentartása szükségessé tenné, hogy az általok életbe hozott új találmány köz használatu legyen, ez pedig csak az által eszközölthetnék: ha hogy vashidjaik állandó tartósságuk lehetnek: úgy hiszik a' megyei KK és Rdek, hogy folyamodó urak az által, ha 's felépített de öszszeroskadt vashidat, ujjlag és szilárdabban ingyen fölépítik a' tartósságát és czélszerűségét tetteleg bizonyítják be, nem annyira a' megyének, mint inkább maguknak és hitelöknek használnak. Többnyire pedig a' felállítandó hidhoz, egy állandó ör kirendelésével, a' megyei adózó nép 's honi pénztár, nem terhelhetetvén — arra a' megyei KK és Rdek magukat nem kölelezhetik. Kiadta t. Krassó vgye főjegyzője Makaj Sándor.

(A' tiszolczi újsírkert nem legjobb műve a' vallásos türelemnek) A' megpendített vallásos unio eszméje úgy látszik, hazánk majd minden szegletein megfoganszik protest. anyákniai sziveikben. Az illy rögtön foganszása magbul csirázó növény milly magosságot érend? arról csak a' jövedő kor tehet kellő tanúságot. Nemde a' terebélyes fais szükséges nedvtől megfosztatva végre elenyved? valamint a' látszólag nagy tervek is néha az idő hullámi által mélységbe döntetnek, megsemmisítetnek? Ezen divatszérű unio valósíthatása gömöri protest. véreinket is merőben elfoglalta, midőn azt f. évi nyárutó 17kén Rozsnyón tartott evang. egyházi gyülekezetök tárgyai közé sorozni el nem mulaszták. Ekkor fültanuja valék, miként P. F. derék hazánkia e' tárgyhoz illesztőleg e' jelszót: unus pastor et unum ovile nyilván hangoztatta. E' vallásos fejlődést méltó komolysággal kísérte a' kathol. felekezet arra eleve számítván: hogy az egy mást illy keresztyénileg ölelő két vallású testvérek ön anyjok iránt is, kinek ősjogait a' hazai alkotvány vérté védi, békét, türelmet, igazságot 's méltányosságot mutatandak. Azonban nem él, a' ki napjainkban itellenkezőt nem tapasztal, az uniót követelő két rész mennél inkább közeledik egymáshoz, annál távolabb lenni törekszik kath. feleitől. Erre halmozott példáink nem hiányzanak; miket mellőzve, itt engem csak a' tiszolczi újsírkert érdekel. E' korszerűtlen 's türelm-tlenséget czáfolhatlanul tanusító eseménynek hű rajza imez, ha szükség kívánandja, hitel. adatokkal is támogatandónak. Czelomlsten látja, nem kedély-izgatás, hanem egyedül annak megmutatása: hogy azon szeretet, melly az egyesülési akarók részéről mindenkitől megkivántatik, ugyan általok mások iránt fájdalom! nem gyakoroltatik. — Tiszolczi Gömörrel t. egyesült Kis-Hontnak egyik nem épen megvetendő mezővárosa, f. t. Jozefy Pál mostani ev. superintendens székhelye, 946 kath. 2313. evang. lakja. Tartattal e' városkában 1839ben öszszelő hóban közbirtokossági gyűlés, melly alkalommal az evang. egyház temetőnek helyet kért. Pártolatott a' kérelem. mellynek meghányatásakor S. A. kam. helyettesített ügyész, mint a' gyűlésnek választott elnöke, indítvány gyanánt előadta: hogy miután a' folyamodó ekklesia a' már betöltött két temetőt csakugyan magáéva tette, sőt mind kettőről tulajdonosi jogát bizonyítványokkal is kétségtelenítette, hogy illy módon idő jártával a' temető sokszori kihatása által az egész, ugy sem nagy terjedelmű határ az ekklesia javára köz uri jogok feláldozásával ne sajátíttassék el, egy új alkalmas tér adassék most ki, temetőül örök időkre szolgáló. A' tiszolczi kath. indítványozó elnök, az egyetértésnek, vallásos türelemnek szikráit Tiszolczi vegyes vallású lakosiban éleszteni kívánván, oda irányozó folytatólak javaslatát: hogy az ezuttal kijelelendő sírkert a' katolikusok 's evangelikusokkal közös legyen ugy, hogy ne különbözött részében, hanem mint p. o. Pesten, együtt temetkezzenek az ott lakozók közül kimulandó két felekezetbeliek, fenmaradván mind a' két helybeli lelkésznek azon szabadsága, hogy az egész kihatott tért ön vallása szerartási szerint szentelhesse meg 's kiki vallása szerartásánál fogva ott keresztet, vagy egyéb síremléket állíthasson. Egy kath. elnök szájából lehetett-e' korszerűbb indítványt várni, hallani? valóban: nem. Mire nézve ezt a' közbirtokosok méltányolva azonnal el is fogadják, 's így a' törvényes bizonyosság mellett ezen indítványzott példás tervnek elmulasztatlan sikerítése határozatott. Örömmel hallá e' végzést az illető kath. lelkész S. I. 's hálaival fogadta az illy atyailag gondos közbirtokosság rendelkezését, hogy pedig önmegjegyzését annál inkább szilárdíthassa, az akkori káptalani helyetteshez f. t. H. P. hivatalosan járult, kitől ugyanannak jóváhagyását megnyerni szerencsés vala. Ezek így levén az érintettem határozat gyorsabb teljesítése végett ugyanakkor egy vegyes biztosság az arra alkalmas hely kiszemeléseül nevezteték azon utasítással, hogy az e' végre kimutatandó térnek örökös megváltása tekintetében is az illető birtokossággal egyezkedjék 's így mind a' két kérdéses lelkész a' leendő köztemetőnek birtokába vezesse-be. Rendeltetéséhez képest munkálkodott azonnal a' kinevezett biztosság, a' közös czinteremmé fordítandó hely kiválasztaték, czölöpökkel kijegyezteték, annak pótléka iránt meg azon év tavaszán megjegyezték a' közbirtokosság 's végre mind a' két lelkész a' hely színén annak birtokába iktattatott. Ezek történetével örült a' kath. fél legalább holta után az evangelikusokkal egy sírkertben, mellyből ezelőtt jogtalanul rekeszteték ki, nyugvandó. De a' képzelt öröm nem sokára elenyészett, a' reménylett egyetértés ragyogó csillaga alig pislogó mécsese változott, a' jövedő kiellen, régi szint öltött! — minthogy az evangelikusok részéről a' mondott határozathoz igényelt csatlakozás csak tettetés volt. Ugyanis néhány nap lefolyta után egyházi gyűlést tartának, hol abban állapodtak meg: hogy ők senkivel nem közösködnek 's így későbbek egyházi tekeikből azon helyet kipótolni, melly a' küldöttség által közös temetőül jelöltetett ki. Illy ürügy alatt a' józan határozat általok dugába döntetett, a' katolikusok kizárattak, a' köztemetőnek kitűzött hely egyedül az evangelikusok által elfoglaltatván bekerítettett. 's annak helyébe az egyházi földekből más telek rendeltetett. Ki nem látja itt a' keresztyén 's társas élet viszonyait sértve, azoktól, kik magokat haladás fiainak tartják! Az ekép kijátszott kath. félnek plébánosa azok láttára nem csüggedt el, hanem folyó öszszében ujjlag tartatott ugyanottani közbirtokosság gyűléséhez járult, 's az előbbi határozat erőbe léptetését szorgalmazá oda nyilatkozván: hogy hallgatóji készek a' már fenálló kökerítés költségét aránylag megtéríteni, noha különben a' határozathoz ragaszkodva sokkal könnyebb lett volna nekik kézi munkát, mint készpénzt adni. A' plébánosnak ezen folyamodását élénk tapsköveté 's az uradalmi közgyűlés jelenlevő tagjai, az evang. községnek e' türelmet-

lenség-bélyegű lépteit általában kárhóztatták. A' megtámadott rész némely képviselőji azzal akarának a' hinárbul menekedni: mintha a' kath. pap külön helyet kívánt volna hivel számára 's a' költséges kökerítésben sem akart volna részt venni. Hanem ezen előre gondolható mentegetés hiúságát ugyanakkor a' kath. lelkész által benyújtott iromány foglalata, mellyben ismételve kéré a' határozatot fentartatni, eléggé napfényre hozta; de főleg megezőfoita e' kifogást D. J. közbirtokos, ki evangelikus létére az egész gyűlés hallatára jelenteni bátor vala: hogy midőn a' biztosság hely színén mind a' két lelkész a' kijelelt közös temetőbe küldöttségénél fogva bevezette, az e' pillanatban hitsorsosai által illy költőileg bevadolt kath. lelkész illő köszönetet mondott, és semmi illynemű ráfogott szellemű kívánságot elő nem terjesztett, mit bizonyára teendő vala, ha a' magokat szépitők előadása valósággal birna. Hathatós visszatorlás ez; mert az ellenzéshez szilárdul tartozó egyednek ajkából került. Az evangelikusok ezen tette nem helyeslé (mi itt méltó dicséretére mondva legyen) főszbiró M. J. hasonlólag evangelikus. Mind e' mellett még is mi lett vége? az, hogy betetesült az, a' mit latinul mondkunk: „quod factum est, infectum fieri nequit.“ Vagy is: a' tiszolczi türelmes, de kissébb ellensúlyu kath. közönség evang. polgártársi által a' közös temetőből tetteleg és szeretetlenül kizárattott, 's más elkülönített helyre utasított. Szép szelleme a' miveltt századnak! miről a' katolikusok elleneik által vádoltatnak a' régi, szerintök setét, századokban, az gyakoroltatik általok jelenleg a' mai annyira kikürtölt felvilágosodás évszakában! Ha így haladunk: concordia discordia lehet! — Örömet huznék leplet ezen történetre, ha nem tudnám, hogy ennek szinpadja Gömör megye vala, hol a' szabadelmőség bimbóji fakadoznak, ha nem tudnám, hogy ezen gyűlölséget előidéző kijátszás ottan történt, hol az evang. egyház azon főnöke székez, ki egyháza pesti conventjének egyesületi javaslatát (billjét) az ugyanott öszszegyülekezett reform. convent kezeibe általadta. Ezekről elmélkedvén kénytelen vagyok itt egyszer egyenvonalat huzni a' multak tárából. Bodon A. a' gömöri ellenzés organuma a' p. Hirlap egyik számában (nincs kedvem kikutatni: mellyikben? —) a' rozsnói katolikusokról magasztalólak szól: hogy az idén nyárutó 17kén a' városukban tartatott, evang. gyülekezet alkalmakor a' külön vidékből ide csődült számos evang. küldötteknek szállást ezuttal örömet adának. E' sorok közlőjének nincs kedve a' fentisztelet hirlapi beküldővel a' felől vitázni: vajjon a' rozsnói katolikusok az evangelikusoktól illynemű vendégszeretetet más izben megtagadták-e? megezőszik ezennel azzal, ha fris emlékezetbe hozandja, hogy a' rozsnói katolikusok a' meszszevideki evangelikusokat hajlékukba fogadni épen akkor valának szivesek midőn a' befogadott vendégek elveik ellen tanakodtak: ellenben a' tiszolczi evangelikusok kath. polgártársaik tetemreit sem akarják magokkal egy temetőbe takaríttatni! Milly szeretet az, melly napjainkban szóval annyira hangoztatik, de annak gyakorlata számtalanszor századunk gyalázatjára tapodtatik! Vajjon mit szólna erre néhai Berzeviczy Gergely, kinek éles tolla egykor még a' lipcsei sajtót is mozgásba hozá boldogult gr. Eszterházy László, mint rozsnói püspök ellen, hogy kormányja alatt evang. hitsorsosai a' sz. királyi temetőből egyedül a' tör. paranyisága miatt kiestek. Ugy rémlik előttem, hogy az elhunyt tudós ujjlag sirjába kívánkozni, midőn látná a' tiszolczi katolikusokat az ottan székező ev. egyházi főnök övével működése által a' kirendelt közös temető birtokát elmozdítatni. Ezen híven leirt tény, nem kétem, a' darmstadti ríparatot is, melly a' katolikusok ellen olly mérges nyilatkat szórogat, megeződemlené ugyan; de mi nagy zajnak baráti nem levén megezőszünk e' népszerű lapok segedelmével; miért is általok az egész történetet tiszta valóságában hiteles adatok szerint a' méltányosság 's igazság mérlegére teszszük a' közvélemény itéletére hivatkozva. Engedje azonban a' szeretet istene! hogy kik a' szeretetnek magas parancsát másoktól olly hatalmasan követelik, ugyanazon szeretet ösvényén járva magok-is annak gyakorlatát tetteikkel bizonyítsák! b-d. (Gruithuisen véleménye az iváni légköesőrül.) Az iváni légköeső alkatrészei, mint Reichenbach b. ur jól leír. vasacs (Eisen-oxydul) vasag (Eisen-oxyd) és vasagvizlet (Eisen-oxydhydrat) ezenkívül van még benne: mangán-kovamész és agyagföld. O' a' köesőt vízzel leest babércznek (Bohnerz) tartja 's eredete szerint világréndes érdekűnek (kosmisch). Mielőtt azonban nézetit elfogadnók, meg kell vizsgálnunk szorosabban, hogy az nem földi babércz é. O' maga azt mondja: „A' vasagvizlet különösen meglepő, és még alig fordult elő a' légköesők történetében.“ Epen a' vasagvizlet, Leonhard szerint fő alkatrésze a' prisma-alaku vasércznek, különösen pedig a' babércznek 's Reichenbach ur meg van győződve, hogy annak anyagszere valóságos babércz. Minden meteorológ és mineralóg abban egyet fog velem érteni, hogy azt egyelőre zivatáros fürgeteg által fölemelt és záporosó képiben ismét leest babércznek kell tartani. A' nem régi babércz többnyire egész felülegében, gyakran csak hantfölddel fedve áll elő és Brogniart a' vasrészekkel bíró ásványos vizek elötologásából 's ugyanakkori leülepedéséből származtatja, mellyből concentricus szabása mint a' borsókóé olly könnyen kiviláglik. Ha a' zivatár, forgószél, vagy vízforgatag (Wasserhose) egy álló, vasrészzel bíró ásványos vizet, vagy akármi öszsze nem álló réteget kapott fel, akkor a' babérczeső egészen megfogható volt; megfogható különösen annak, ki az ásvány-állat-növény országbul a' különféle álladéku esők számos példáit tudja, mellyek az erős vihar által fölemeltetnek, jó darab földre elvitetnek, és a' vihar lecsilapulásakor ismét leestnek. Csak a' gyakori béka-'s halesőre, különösen pedig a' még gyakoribb, tengervízűl kísért heringösőre akarom az olvasót emlékeztetni. A' béka, hal bizonyosan még sokkal nehezebb mint a' babérczszemek, 's ezen körülmény a' babércz földi eredetének valószínűséggel határos bizonyosságot ad, melly Reichenbach ur időjárásit tudósítása által azon esemény napján még inkább megerősítették. „Az idő ivánban reggel tiszta volt, délután felhők tornyosultak, estü 4—5 óra közt fölemadt a' szél, melly erős forgószélle és zivatarrá változott; ezt mindenfelől dörgés, villám követte, melly az erős esővel több ideig dühöngött: 8—9 óra közt elcsön-desült, 's az idő 10 óraig ugy maradt, midőn hirtelen rövid zápor szakadt, melly a' légköesőt hozta magával.“ A' kövek, mellyeket Reichenbach ur fölszedett, a' leereszkedésben azt mutatták, hogy mégis csapinósan nyugatról keletfelé röpülve jöttek. E' szerint az akkor napi forgószél a' babérczet a' levegőbe fölemelhette. Hisz, mint tudva van, a' forgószélek homokot, követ, egy tó vizét halastul, ekéket, gyümölcsfákat, elrombolt esürök és házak darabjait magokkal magasan sodrották, sőt Guinea partjain egy vízforgatag 1822ben egy spanyol hajót 400 négerrel 's 16 hajós legénnyel darabonkint levegőbe emelt; sőt a' vízforgatagban a' legkülönbözőbb nemű testeket látták kavarogni. Az való, hogy az ember nem tudja: mint kapja fel a' szél a' heringet a' tengerből, a' babérczet a' vizekből vagy homokból, vagy a' hantföld alól, de annak lehetőségét a' szél- és vízforgatagbul igenis eléggé megtanulja. Az elpattant álgugolyók darabjai fűgöleg esnek a' földre, 's mivel a' föld nyugatról kelet felé fordul, ugy azoknak kelet felől nyugat felé való irányban kell lehullaniok: de a' babércz nyugat felől kelet felé esett le. Ezekből kitetszik, hogy az nem légi (kosmisch) eredetű. Öszünk, mint a' hirlapokbul tudhatni: zivatarra, orkánra hajlik. Ivántul nyugat és kelet felé még később is azután rettentő zivatárokat voltak: oct. 6kán Velenczét az erős sirocco szél következtében a' tenger elöntötte: egy nappal azután Pesten olly rettenetes orkán volt, hogy a' hajóhidat két helyen elszakították, és a' réz-fedeleket lehányta. Már e' hónap elején a' légmérő olly lassuesé-

sít vettem észre, hogy az oct. 6kán az igen igen ritka 25 hüvelyk 9 vonal alacsony állásra szállott, mely idő épen őszszézag azon zivatarokkal. Mi eshetik a hajókkal a nyílt tengeren, mi eshetett velök oct. 26kán, midőn itt a légmérő újra a 25 hüvelyk 10 vonalra szállott le? München oct. 31. 1841. Gruithuisen.

(Népvérelési alapítványok.) *Kopacsy József* primáshg és a veszprémi püspökség administratora e megye iránti atyai gondoskodása tanujelét adá legközelebb az által, hogy jelenleg a megyei pénztár (cassa dioecessana) alapját négy ezer pengő for. nevelni kegyeskedett. Továbbá maradandó emléket hagyni kívánván a helybeli kir. tanodában, hol ő is egykor alsóbb iskolai pályáját jelesen végezte, két ezer pengő for. alapítványt tett a végre, hogy ennek évenkénti kamatai a nyelvészeti három első iskolát már meghaladott jó erkölcsű 's jeles előmenetelű két ifjunak ösztöndíjjal szolgáljanak, Nemkülönb az általa itt helyben már előbb jótékonyan alapított nemzeti iskola tőkét — tapasztalván egy részről a derék tanító Imrek János szorgalmát, más részről pedig a növendékeknek azon iskolában dicséretes előmenetelét — ujlag két ezer pengő for. gyarapította, egyszerűs mind az ezen iskolába járó növendékeknek naponként sz. misét mondó pap részére is évenként száz husz p. forintnyi jutalmat rendelt. Jól tudván tovább, milly üdvös hatásak legyenek a böjti sz. beszédek, nyolcz száz pengő for. alapított olly célból, hogy e tőkének kamatai azon pap jutalmára fordíttassanak, ki a nagy böjtre eső pénteken délután az ájtatos hívekhez sz. beszédet tartand. Végül két ezer pengő forint alapítványt tett a kaposvári megyei fogházban raboskodókat a keresztyéni tudományban oktató 's isteni szolgálattal vigasztaló egyházi személy részére; reményét világosan kifejtván alapító-levelében, hogy a Somogy vármegyebeli terjedtebb birtokkal ellátott egyháziak részéről is ez alapítvány — mennyiben egy papnak kellő ellátására még elegendő nem volna — pótoltni fog. — *S k o p e c z J ó z s e f* egri főszékesegyházi olv. kan. és sz. István egervári prépostja az irgalmas szerzet egri kórházában egy betegágy állandó létesítésére 5441 vftot kegyeskedett letenni, olly föltét alatt, hogy Nyitra vmegyéből ide szakadó betegek elsőszéggel gyámolítottassanak. E. Tud.

(Pozsony-nagyszombati vasut.) A' pozsony-nagyszombati vasut ügybeli azon határozatok, melyeket ezen vállalat részvényes urai f. é. oct. 4kén tartatott 5dik közgyűlésökben szabályszerűleg hoztak, következők: I.) Az új részvényesek aláírás utján a' szabályok nyomán szavazhatási joggal vétetnek föl a' társaságba. II.) A' jövődöbeli közgyűlésekre ugyan a' részvényes urak a' részvénykönyv utmutatása szerint hivatnak meg; de az nem elég, hogy neveik már négy hónappal az előtt a' részvénykönyvben legyenek, hanem a' nevékre szóló részvények valóságos birtokát is meg kell mutatniok, hogy a' közgyűlésben ülésel és szavazással birjanak. III.) Az igazgatóság felhatalmaztatott 1500 darab új részvénynek, 2501 számtul bezárólag a' 4000ig kibocsátására, 100 pgő ftra szólván mindenik és ezen részvények az erre részenként teendő fizetésekhez képest a' vállalat kedvezményiben részesülendnek. IV.) Hogy az igazgatóság ezen 1500 db részvényre nézve, sem a' kiadással, sem az illetéki fölvétellel ne várjon addig, mig mind elkelend, hanem haladék nélkül fél és negyed rész részvény kiadásához is foghasson és belátása szerint a' száztul tizes befizetést szabályszerűleg sürgethesse. V.) Mi a' már szabályszerűleg elenyésztett 199 részvényt, mint szinte a' 11dik részfizetés végeig felelet nélkül hagyottakat, 's azért a' társaság javára visszaesteket és a' pótlólag visszaesendő 123 részvényt illeti, azokra nézve állandón elhatároztatott, hogy ezen 22 részvény-tulajdonos jogaik föllevenítése végett azok mindenikeért a' 11dik kibocsátásból egy részvényt irjanak alá és fizessenek be, 's köteleztesse, hogy már a' vállalat javára visszaesett részvényeiket legfölebb f. e. dec. 31ig teljesen befizetvén ez intézet főpénztárába letegyék, azon világos kikötés mellett, hogy ha az ujlag aláirt részvények befizetésével csak egy fizetési határidőt mulasztanak is el, nemcsak az illető 11dik kibocsátási részvények, hanem az azokkal öszszeköttetésben álló első kibocsátási letett illetek is ujra és másíthatatlanul a' vállalat javára visszaesnek. VI.) Az igazgatóság felhatalmaztatott szükség esetén ezen vállalat biztosítása alatt 100ezer pgő ftnyi kiegészítő tőkét fölvenni. VII.) A' nm. H. tanácstul engedelem kéretik, hogy a' vasut Nagyszombattul Szeredig hosszabbítására nézve a' kézművi előmunkálásokat megkezdhessek. VIII.) A' társaság czimzetét a' pozsonyi magyar kir. váltószéknél bejegyzetik. IX.) Hogy ezután ezen vállalat részvényesei közgyűlésben minden részvényesnek, nem tekintvén arra, mennyi részvényt bir, szavazhatási joga legyen, ha az illető érték négy hónappal az előtt már nevére szól, és a' részvénykönyvbe jegyeztetett. X.) Hogy kívánság és az új részvények aláírása föltéte szerint Nagyszombatan a' munka jövő tavaszkor e' várostul Szencz felé megkezdethessék. XI.) Nemcsak jóváhagyatott, hogy az igazgatóság a' Ferdinánd császár éjszakai vasut főfelügyelőjét Negrelli urat igyekezzék a' munka felügyelésére birni, hanem a' közgyűlés nézete szerint mindent el kell követni, hogy e' derék művész a' társaság megkeresését elfogadja. XII.) Birálóká nevezettek: Schwaminger N. X., Hill József, Kraus J. C. H. Franz Alajos, Neubauer Pál, Reyndner J. G. XIII.) Igazgatókká egyhangulag választattak Zay Károly gr. 's ifj. Zichy Ferencz gr. az előbbi igazgatósági tagokkal, Pozsony oct. 15kén 1841 eszt. Az első magyar pozsony-nagyszombati vasut igazgatósága —

Spanyolország.

(A' föllegvárat Valenciában is lerontják. Elegg.) A' valenciai biztossági junta parancsot adott az ottani erősitvény lerontására, mit a' polgárság azonnal fogantatba indított. Ugyane' junta mindazon tökepenzest, kik 48 óra alatt nem fizetik le a' rájok rótt adót, törvénykülieknek nyilvánítandja. — Concha tábornok egy francia gőzösön szerencsén kiszökött Spanyolországból; Pezuela zászlófi (Brigadier) Portugáliába menekült. — D. Francisco infans Tudelából Logronóba utazott lóháton, hol ünnepi fényvel fogadta őt a' lakosság. —

Anglia

(Részletek Victória királyné szerencsés lebetegültéről. Az özvegy királyné veszélyesen beteg.) London, nov. 10kén: „Az angol nemzet legforróbb ohaj-

tása teljesült; tegnap 11 óra felé a' királyné fiat szüött, 's mind maga, mind a' kis koronaörökös legkivánatosb egészségnek örvend. Albert hg, Kent hgnő, 's a' titkos tanács számos tagjai a' szülésnél jelen voltak, melynek fájdalomt ismért szilárd lelkűségivel viselte a' királyné. Az első fájdalmak reg. 6 óraker jelentkeztek. A' csecsemő kitünőleg szép 's jó növésű, erős és egészséges. A' nép nagy számmal tolongott a' palota előtt, 's azörvendetes esemény hire futó-tüz gyanánt villámgyorsan röpülte át az egész várost. Valamennyi toronyról egész nap vidám harangozás zugott. Különös játéka volt a' véletlenségnek, hogy a' királyné lebetegülése a' lordmayornap reggelén történt, csak néhány órával a' lordmayor lelépte után, minélfogvást a' baroneti czim már azúj lordmayort illeti, a' királyné azonban hihetőleg mindkettőre kiterjesztendi e' pénzbe nem kerülő kitüntetését. A' kis koronahg születésekor azonnal cornwalli hggé lesz, mely czim után évenként 14 ezer font sterlingnyi jövedelmet huz; rövid idő mulva walesi hggé fog kikiáltani, 's Anglia legidősb fiának nevezettni. A' királyi bölcső mellett azonban hihetőleg kir. koporsó fog állani, mert az özvegy királyné régi mellbajban szenved, mely hihetőleg sirba viendi őt. Egyébiránt ezzel keveset gondol most London, mert a' koronahg születése mindent legszilajabb öröme ragadott, 's csak néhány tulbuzgó tory horgaszta le fejét, mivel már most hihetőleg örökre sirba szállottak a' hannoverai remények. Valamennyi színházban Anglia büszke nemzeti dalát éneklék, melyhez néhány a' szerencsés szülésre vonatkozó új versszakot csatoltak. A' kis koronahg Albert, vagy Eduárd nevet fog kapni. Ez örvendetes esemény még sokkal vigább tevő a' szokott lordmayori ünnepelet, 's a' lakoma fényesb és vigabb volt mint valaha. — A' tengerész katonaságot ismét 20 századdal szándékozik szaporítani a' kormány. — Amanda szállítóhajó elsüllyedvén 41 kivándorló lelte halálát a' hullámok közt. Szryiai hírek szerint ott a' spanyol eseményekhez hasonló fordulatok fejlődnek ki. A' keresztyénség, a' papság vezérlete alatt, mely tetemes pénzsözszegget kapott Franciaországból, határozottan Anglia ellen nyilatkozik. —

Franciaország.

(Hadsereg-összpontosítás a' belga zendülés miatt. Elegg.) Paris, nov. 12én Lillebe parancs érkezett hadosztály-fölállításra, mely 20 ezer embert foglaland magában, 's Lille és Valenciennes közt fog öszszegyűlni, vezére Corbineau gr. leend. Mondják, a' belga orangista öszszesküvés miatt történik a' katonai erőki-fejtés. — A' belga-francia kereskedési szerződésen az illető meghatalmazottak folyvást dolgoznak. — Parisi lapok a' belga király trónbeszédjéről egyhangulag oda nyilatkoznak, miszerint Leopold király igen jól tevő, hogy az elnyomatott öszszesküvésről igen kimélőn nyilatkozott, 's nem olly főnhéjázólag, mikép a' francia minsterség Lajos Fülöpöt rendesen beszéltetni szokta. Abban mindazáltal nagyon hibázott Leopold király, hogy Franciaországot meg sem említé, mert azzal csak gyöngeségből származó felemét árulta el, 's korásem békíté ki az iránta ellenséges indulatú kormányokat. Itteni lapok Espartero legujabb határozatait majd egyhangulag kárhoztatják. Quiroga y Frias agyonlövetése kegyetlenség, K r i s z t i n a királyné évpénze megszüntetése pedig tulhaladja Espartero hatáskörét, mert mit a' cortes adott, azt a' kormányzó nem veheti el, kivevén, ha korlátlan dictatori szerepet kívánna játszani, mire őt a' körülmények egyáltalában nem jogosíták föl. E' jogtalanságok azonban korásem Espartero lelkületéből, hanem ministerei ármányiból származnak, kiknek korlátlankodásit nem birja, vagy nem merészli féken tartani. —

Oroszország.

A' livlandi zendülésről köv. részleteket közölnek: A' rigai orosz püspök, kinek a' nemesek szabadsága rég szálla szemiben, és alattosai számát a' németek rovására nevelni akarta, titkon táplálá a' szabad de birtoktalan lethek és esthek elégtelenségét, 's nekik azon esetre, ha orosz vallásra áttérnek, szabad földet igért Ruszszia belsejében. Ezért sok leth átment az ő hitre, és ki akart költözni, de földet sehol sem kapott, mert a' püspök a' kormány tudta nélkül cselekedett (?) Most mondák nekik, hogy ők volnának tulajdonképp urai a' földnek, de a' németek kiszorították. Ennek rendes lázadás lett következménye, mely könnyen zendüléssé változhatott volna, ha a' kormány hirtelen közbe nem lép. Néhány száz kozák elég volt a' parasztek lecsendesítésére. A' püspököt kolostorba zárták, és a' parasztek orosz hitre áttérése érvénytelennek nyilvánították. —

Külföldi elegyhír.

Magdeburgi 's az augsb. All. Zeit. hírlík, hogy a' vallási ügy elrendezése körül ritka bölcseséget tanúsító porosz király rendeletet bocsátott ki, mely szerint Berlinben, a' gyógytudománynak London után hihetőleg legnevezetesb fészkeben, a' hasonszeny (Homoeopathia) számára is tanítószék és kórház állíttassék fel, mely által eszközöltessék, hogy a' közönség 's az orvosok már ne pusztá hallásból tudatlan, vagy részrehajló koholmányok, hanem okok szerint és tapasztalás után ítélhessenek, 's így az emberi nemre nézve e' nevezetes ügy, melynek valóságaért tudomás szerint sokkal több és nagyobb lettdolgok vának, hogy sem ezeket kétségbe vonni lehetne, valahára maga valóságában ismértessék meg. Nem szabad é nálunk is ő fels. kegyelmétül 's a' hazai törvényhozó test képviselőitől reményleni, hogy alkotványos szabad állásunkhoz képest a' mi egyetemünkben is jelöltessék ki egy terem, melyben mind a' Homoeopathia mind Hydroiatria, mind minden más lehető gyógymód taníttassék, és ispotály, melyben minden új gyógytant próbákore tenni 's minden előítélet elmellőztével vagy elfogadni, vagy ha koholmány, kikaczagni lehessen? kinyerhet ez által, nemde a' közjó?

Gabonuar váltó garashan, Pesten pesti, egyebült pozs. mérőt értve.

			Tisztalaba.	Kétszeres.	Rozs.	Arpa.	Zab.	Kukoricza
Pest	nov.	23	126-132	104-121	86-90	65-70	49-51	70-80
Komárom	„	13	130-137	104-121	86-90	65-70	49-51	70-80
Szeged	„	13	120-125	100-105	52	52-55	—	50
Pécs	oct.	25	100-110	80-85	65-87	—	62	45-60
Baja	nov.	13	107-120	90-100	—	87	—	55-65
Mosony	„	18	128-180	105-126	90-94	65-75	47-54	80-85
Miskolcz	„	13	130-138	110-113	90-95	82-85	42-43	90-92
Uj Beese	oct.	29	125-135	—	120	—	55-60	45-50